

Miljøministeriet

Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2023 – 10382
Den 19. december 2023

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. 26 (MOF alm. del) stillet 10. oktober efter ønske fra Peter Hvelplund (EL).

Spørgsmål nr. 26

Vil ministeren give en status for kvælstofindsatsen med de kollektive og frivillige virkemidler, og hvor mange tons reduktioner de har leveret årligt siden landbrugspakken blev vedtaget i 2015? Vil ministeren opgøre statens omkostninger (herunder midler fra EU's landbrugsstøtte) til etablering af ordningerne og støtte til gennemførelsen, herunder hvor mange samlede midler landbrugerne har modtaget i perioden fra 2015 til dags dato?

Svar

Med Fødevarer- og Landbrugspakken fra 2015 blev det aftalt, at den forventede effekt af de fire kollektive virkemidler: kvælstofvådområder, minivådområder, lavbundsprojekter og privat skovrejsning skulle være en årlig reduktion på henholdsvis 1250, 900, 150 og 150 ton kvælstof. I vandområdeplanerne 2015-2021 var det forudsætningen, at de kollektive virkemidler skulle levere 2.450 ton kvælstofreduktion. I medfør af Tillægsaftale til Aftale om målrettet regulering blev der i 2019 nedsat et kvælstofudvalg i det daværende Miljø- og Fødevarerministerium. Baggrunden for nedsættelsen af udvalget var blandt andet, at der i starten af 2019 blev skabt opmærksomhed om, at kvælstofudledningen ikke var faldet som forudsat, samt at afløbet på de kollektive virkemidler ikke fulgte de forventninger, der indgik i Fødevarer- og Landbrugspakken. I forbindelse med udvalgets afrapportering i januar 2020 blev det konkluderet, at det kunne forventes, at de kollektive virkemidler opnåede ca. 1.500 tons kvælstofreduktion ved udgangen af 2021. Den daværende regering (S) besluttede en række tiltag, som bl.a. skulle kompensere for denne nedjustering, herunder at man fremrykkede den målrettede regulering med fuld indfasning i 2020 og skærpede indsatsen i nitrathandlingsprogrammet primært vedrørende husdyrsgødningsudnyttelsen.

Med henvisning til nyheden "[Status på begrænsning af kvælstofudledning til vandmiljøet](#)" fra den 8. juni 2023 er der givet tilsagn til projekter under de kollektive virkemidler, der kan reducere kvælstofudledningen med 1.410 ton per år (opgjort oktober 2022). Det svarer til ca. 93 procent målopfyldelse i forhold til, at man i januar 2021 forventede en reduktion på 1.521 ton kvælstof (jf. kvælstofudvalgets afrapportering fra februar 2020). Pga. forsinkelsen af vandområdeplan 2021-2027, var det muligt at søge tilskud til kollektive virkemidler i 2022 under vandområdeplan 2015-21.

Ud af de 1.410 ton stammer 130 ton fra afsluttede projekter. Projekterne er komplekse, og der går typisk en årrække, før projekterne er fuldt gennemført. Derfor er hovedparten af den forventede kvælstofreduktion endnu ikke realiseret. Forsinkelsen af Vandområdeplanerne 2021-2027, som blev offentliggjort i juni 2023, medførte en forsinkelse af ansøgningsrunderne for de kollektive virkemidler i 2023. Alle tilskudsordninger under de kollektive virkemidler har været åbne for ansøgninger i efteråret 2023. Ansøgningsrunderne er lukket i november 2023, og ansøgningerne er under sagsbehandling.

Miljøstyrelsens statusopgørelser beskriver alene den forventede effekt af de projekter under de kollektive virkemidler, der er ansøgt om, givet tilsagn til eller gennemført efter hver ansøgningsrunde og indeholder altså ikke en prognose. Der er erfaring for, at en del af de projekter, der får tilsagn eller bliver godkendt, bliver annulleret. Omfanget af annulleringer varierer dog fra år til år.

Jeg har indhentet bidrag fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri til at besvare resten af spørgsmålet. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri oplyser, at "ordningerne under de kollektive virkemidler administreres af Landbrugsstyrelsen. Derudover administrerer Miljøministeriet to klima-lavbundsordninger, som primært har til formål at reducere drivhusgasudledninger fra landbrugsjorder. Disse ordninger er ikke medtaget i besvarelsen.

En del af omkostningerne for staten vedrører administration. Til brug for besvarelsen af spørgsmålet har Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri indhentet tal fra Landbrugsstyrelsen for styrelsens omkostninger til opsætning og administration af ordningerne under de kollektive virkemidler for perioden 2015-2022, jf. tabel 1.

Tabel 1

Registrerede omkostninger til opsætning og administration for de kollektive virkemidler i mio. kr.								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ordning								
Privat skovrejsning*	-	-	-	-	10,7	17,4	18,3	21,1
Minivådområder**	-	-	3,5	3,1	2,9	4,5	5,6	5,9
Vådområdeindsats	13,5	22,7	13,5	17,5	22,8	24,1	31,9	28,8
Lavbundsprojekter	4,7	3,6	1,9	3,0	2,9	5,7	5,4	4,4
I alt	18,2	26,3	18,9	23,6	39,4	51,7	61,1	60,3
<i>Heraf direkte omkostninger</i>	<i>11,0</i>	<i>15,0</i>	<i>11,0</i>	<i>11,6</i>	<i>20,0</i>	<i>28,7</i>	<i>35,4</i>	<i>34,0</i>
<i>Heraf overhead</i>	<i>7,2</i>	<i>11,3</i>	<i>7,9</i>	<i>12,0</i>	<i>19,4</i>	<i>23,0</i>	<i>25,7</i>	<i>26,3</i>

Anm.: Tallene dækker over Landbrugsstyrelsens samlede omkostninger til opsætning og administration af ordninger. Registreringspraksis kan variere i perioden som følge af udflytning, ressortomlægning m.v. Det bemærkes, at der kan forekomme afrundingsdifferencer i tabellen.

* Det har ikke været muligt at opgøre administrationsomkostninger for ordningen privat skovrejsning i perioden 2015-2018 grundet udflytning, ressortomlægninger m.v.

** Minivådområdeordningen åbnede i 2018. Tal for 2017 afspejler opsætningsomkostninger.

Kilde: Landbrugsstyrelsen

Landbrugsstyrelsen opgør administrationsomkostninger i perioden ud fra registreret forbrug på aktivitetsområder, hvilket ofte vil knytte sig til en given støtteordning. Da omkostningerne er registreret ud fra forbrug i perioden, dækker de opgjorte omkostninger derfor også omkostninger til sagsbehandling af udbetalinger fra perioden før Fødevarer- og landbrugspakkens vedtagelse i 2015 samt andre omkostninger, som ikke kan relateres til pakken, herunder f.eks. implementeringsomkostninger ifm. *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug* af 4. oktober 2021 og CAP-loven 2023.”

Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen har derudover oplyst statens omkostninger til tilskud til landbrugere i perioden fra 2015 til 2022, hvilket fremgår af tabel 2.

Tabel 2

Udestående tilsagn og udbetalinger til tilskudsordninger for de kollektive virkemidler i perioden 2015 til 2022 i mio. kr.

År	Lavbundsprojekter*		Kvælstofvådområder*		Minivådområder**		Privat skovrejsning***	
	Udestående tilsagn	Udbetalt tilskud	Udestående tilsagn	Udbetalt tilskud	Udestående tilsagn	Udbetalt tilskud	Udestående tilsagn	Udbetalt tilskud
2015	0,0	10,7	106,3	129,2	-	-	-	-
2016	13,3	33,1	0,9	14,6	-	-	-	-
2017	4,2	19,2	133,1	54,5	-	-	30,1	0,0
2018	0,8	8,4	43,9	38,6	1,5	10,6	25,1	1,3
2019	118,0	45,6	273,3	115,7	58,7	41,2	29,0	1,3
2020	28,8	7,5	266,7	30,2	46,8	24,4	42,5	9,4
2021	54,9	0,0	611,1	12,1	29,3	4,9	26,2	30,0
2022	99,5	0,0	283,0	0,0	37,5	0,1	1,1	25,3
I alt	319,6	124,4	1.718,3	394,9	173,8	81,2	154,0	67,3

Anm.: Data er opgjort brutto pr. ansøgningsrunde. Data er fra november 2023. Det bemærkes, at der kan forekomme afrundingsdifferencer i tabellen.

* Beløb for lavbundsprojekter og kvælstofvådområder omfatter forundersøgelser, etablering, jordkøb, jordsalg, jordfordeling samt fastholdelse.

** Eksklusiv nationalt finansieret de minimis støtteordning.

*** Privat skovrejsning blev mellem 2015 og 2018 administreret af Miljøstyrelsen, som har leveret tal for denne periode. Landbrugsstyrelsen har administreret ordningen siden 2019 og leveret tal for perioden 2019 til 2022. Det har ikke været muligt at levere tal for 2015-2016.

Kilde: Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen

Udbetalte midler er et udtryk for, hvor meget der er udbetalt til afsluttede projekter, og altså det beløb, der er udbetalt til landbrugerne i tilskud på ordningerne i det pågældende år. Udestående tilsagn er udtryk for, hvor store beløb der er afsat i de enkelte år til projekter, der endnu ikke er afsluttede.

Opgørelsen skal læses med forbehold for, at opgørelsen over tilsagn og udbetalinger senest er opdateret i november 2023, mens effekttopgørelsen, jf. ovenstående, senest er opgjort i oktober 2022.

De samlede omkostninger for staten til etablering af ordningerne samt støtte til gennemførelsen af ordningerne, herunder hvor meget landbrugerne har fået udbetalt i perioden 2015 til 2022, er på baggrund af oplysningerne fra Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen i tabel 1 og 2 opgjort til i alt ca. 967 mio. kr. eksklusiv udestående tilsagn, som udgør en betydelig post, jf. tabel 2.